

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1971/2

Karar Sayısı:1971/36

Karar Günü:6/4/1971

Resmi Gazete tarih/sayı:22.10.1971/13994

İtiraz yoluna başvuran : Ordu Asliye Ceza Mahkemesi.

İtiraz konusu : 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanuna 30/6/1970 günlü, 1308 sayılı Kanunun 7. maddesiyle konulan ek maddenin 1. ve 2. bentleri hükümlerinin Anayasa'nın 11. ve 33. maddelerine aykırı buldukları kanisiyle, sözü geçen ek maddenin tümünün iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

I. Olay :

28/10/1970 gününde, 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar hakkındaki Kanuna aykırı hareketten sanık olan kişi hakkında Ordu Cumhuriyet Savcılığının, 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 13. maddesi uyarınca cezalandırılması istemini kapsayan 29/10/1970 günlü ve 1193/113 sayılı iddianamesiyle açılmış bulunan kamu dâvasının duruşması sırasında, bu dâva nedeniyle uygulanma yerleri bulunan 1308 sayılı Yasa ile 6136 sayılı Yasaya katılan ek maddenin 1 ve 2 sayılı bentleri hükümlerinin, Anayasa'nın 11. ve 33. maddelerine aykırı olduğu sanık tarafından ileri sürülmesi üzerine Ordu Asliye Ceza Mahkemesince, iddianın ciddi olduğu kanısına varılarak, bunları kapsayan ek maddenin tümünün iptaline karar verilmesi için, Anayasa'nın 151. maddesi ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22/4/ 1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddesinin 2 sayılı bendi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

II. Birinci İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi, Hakkı Ketenoğlu, Lûtfi Ömerbaş, Celallenin Kuralmen, Sait Koçak, Avni Givda, Nuri Ülgenalp, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Kani Vrana, Muhittin Gürün, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlunun katılmalarıyla 7/1/1971 gününde yaptığı toplantıda, Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yaparak, dosya içindeki kağıtlar arasında, sanığın Anayasa'ya aykırılık ileri sürmesine karşılık Cumhuriyet Savcısının düşüncesinin alınıp alınmadığını gösteren bir kayıda veya belgeye rastlanamaması nedeniyle, böyle bir düşüncenin alınmadığı kanısına varılmıştır.

Cumhuriyet savcısı, duruşmalarına katıldığı ceza dâvalarında taraf durumunda da olduğundan, sanığın Anayasa'ya aykırılık ileri sürmesine karşılık kendisinden düşünce alınmasına kanuni gerek vardır. 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddesine aykırı bulunan bu eksiklik tamamlanmak üzere dosyanın geri çevrilmesine, Nuri Ülgenalp, Kani Vrana, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun, dosyanın eksikliği bulunmadığı ve esasın incelenmesi gerektiği yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile karar vermiştir.

IV. İkinci İlk İnceleme :

Dosyadaki eksikliğin tamamlanması üzerine, Anayasa Mahkemesi, Hakkı Ketenoğlu, Lûtfi Ömerbaş, Celâlettin Kuralmen, Fazıl Uluocak, Avni Givda, Nuri Ülgenalp, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Kani Vrana, Muhittin Gürün, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmaları ile 2/2/1971 gününde Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15.

Esas Sayısı:1971/2
Karar Sayısı:1971/36

maddesi uyarınca yaptığı ilk inceleme toplantısında, itiraz yoluna başvuran mahkemenin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline karar verilmesini istediği kanun hükümlerinin tümünü bakmakta olduğu dâvada uygulama durumunda olup olmadığı yönünü görmüştür.

Anayasa'nın 151. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri hükümlerine göre, mahkemeler, ancak bakmakta oldukları bir dâva dolayısıyla Anayasa Mahkemesine itiraz yolu ile başvurabilirler. Bir dâvanın hukukça var sayılabilmesi için ise, onun kanunlara uygun olarak açılmış ve ayrıca mahkemenin yetkisi içine girmekte bulunmuş olması gerekir.

Bundan başka, aynı hükümler uyarınca, mahkemelerin bu başvuruları, o dâva nedeniyle uygulanacak kanun hükümleri ile dahi sınırlı bulunmaktadır.

Dosya içindeki kağıtların incelenmesi sonunda, itiraz yoluna başvurmuş bulunan mahkemenin kanuna göre bakmakta olduğu bir dâvanın bulunması koşulunun gerçekleştiği görülmüş ise de, bu dâva nedeniyle mahkemenin uygulama durumunda bulunduğu kanun hükümleri arasında, itiraz konusu yapıp iptallerine karar verilmesi istenen kanun hükümlerinin tümünün yer alıp almadığı yönünün ayrıca incelenip belli edilmesi gerekmiştir.

Sanığın 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanunun 30/6/1970 günlü, 1308 sayılı Kanunla değişik 13. maddesine aykırı düşen eyleminden ötürü aynı hükümler gereğince cezalandırılması istemiyle mahkemeye kamu dâvası açılmıştır. Yargılama sonunda sanığın eyleminin kanıtlanması halinde ise, suçun işlendiği güne göre, mahkeme, 6136 sayılı Kanuna, 30/6/1970 günlü, 1308 sayılı Kanunun 7. maddesiyle konulan ek maddenin, sanığın bulunduğu yerin dernek ve üzerinde taşıdığı da ruhsatlı ateşli silâh olması bakımlarından, sadece (..... derneklerde ruhsatlı ateşli silâh taşımak) yasağına ilişkin olan hükmünü uygulama durumunda bulunabilir. Çünkü, 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanuna ek maddeyi koyan 30/6/1970 günlü, 1308 sayılı Kanun 2/7/1970 gününde, yani suçun işlendiği 28/10/1970 gününden önce yürürlüğe girmiş olduğundan, suçunun kanıtlanması halinde sanığın, ek maddenin sadece (..... derneklerde ruhsatlı ateşli silâh taşıma) yasağına ilişkin bulunan hükmüyle cezalandırılması olanağı vardır. Bu nedenle, işin esasının, mahkemenin bakmakta olduğu dâvaya göre, 6136 sayılı Kanuna 1308 sayılı Kanunun 7. maddesiyle eklenen itiraz konusu ek maddenin 2 sayılı bendinin 'koyduğu (..... derneklerde ruhsatlı ateşli silâh taşıma) yasağına ilişkin hükümle sınırlı olarak incelenmesine oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Recai Seçkin, Kani Vrana ve Ahmet H. Boyacıoğlu burada Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi istenilen esas ilkenin ruhsatlı ateşli silâhın ek maddenin ilk fıkrasında sayılan yerlerde taşınmasına ilişkin tüm-hükümlere değgin olması nedeniyle, incelemenin daha geniş bir şekilde, yani itiraz konusu maddenin 2 sayılı bendinin tümü ile sınırlandırılması gerektiğini ileri sürerek çoğunluk görüşüne katılmamışlardır.

V. İtiraz konusu edilen, kanun hükümleri :

Mahkemece iptali istenilen kanun hükmü şöyledir :

6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanuna 30/6/1970 günlü, 1308 sayılı Kanunun 7. maddesiyle konulan ek madde :

"Ek madde- Üniversite; resmi ve özel yüksek okul, akademi ve türlü eğitim ve öğretim müesseselerinde; öğrencilerin toplu olarak ikâmet ettikleri yurt ve benzeri yerlerde; derneklerle bunlara bağlı yerlerde ve bunların toplantı ve kongrelerinde; her türlü spor müsabakalarının

Esas Sayısı:1971/2
Karar Sayısı:1971/36

yapıldığı yerlerde, kanuna uygun veya kanuna aykırı olarak grev ve lokavt yapılmakta olan işyerlerinde veya yukarıda yazılı olan yerlerin müstemiâtında :

1- Bu Kanuna aykırı olarak ateşli silâhları, bunlara ait mermileri, 4 üncü maddede yazılı olan bıçak ve benzerlerini Türk Ceza Kanununun 264 üncü maddesinde yazılı olanları taşıyan ve bulunduranlar hakkında, kanunda belli edilen cezaların iki katı hükmolunur.

2- Bu maddede gösterilen yerlerde, 6136 sayılı Kanunun 13 ve 15 inci maddelerinde ve Türk Ceza Kanununun 264 üncü maddesinde yazılı olanları, 6136 sayılı Kanunun 7 inci maddesinin birinci ve ikinci bentlerinde gösterilen görevliler ile Ordu, Emniyet ve Jandarma mensupları dışında, ruhsatlı olsalar dahi, taşıyan ve bulunduranlar hakkında, kanunda daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası hükmolunur."

VI. Mahkemenin dayandığı Anayasa hükümleri :

Mahkemenin, gerekçesine dayanacak yaptığı Anayasa maddeleri şunlardır:

"Madde 11- Temel hak ve hürriyetler. Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz."

"Madde 33- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç sayılmadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur. Kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Kimse, kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsîdir.

Genel müsadere cezası konulamaz."

VII. Esasın incelenmesi :

İtirazın esasına ilişkin rapor, Ordu Asliye Ceza Mahkemesinin, 29/10/1970 günlü, 1970/489-1970/86 sayılı karar ile ekleri, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerle dayanan Anayasa hükümleri ve bunların gerekçeleriyle ilgili Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Anayasanın suç ve ceza konularında, bir eylemin ancak kanunla suç sayılabileceği, cezalarla ceza tedbirlerinin ancak kanunla konulabileceği, kimsenin işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir eyleminden dolayı cezalandırılmayacağı; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan ağır bir ceza verilemeyeceği; kimsenin, kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını cezalandırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamayacağı, ceza sorumlunun şahsiliği (Madde 33) ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulamayacağı (Madde 14) gibi başlıca bir kaç ceza ilkesini belirtmekle yetinerek, bunların dışında kalan ceza konularının ve özellikle belli bir zamanda ne gibi eylemlerin suç sayılacağı ve o suçlara ne miktar, ne çeşit ceza verileceğinin ve hangi ceza tedbirlerinin ne yolda uygulanacağına saptanmasını yasa koyucuya bırakmış bulunmaktadır. Kanun koyucu bu

Esas Sayısı:1971/2
Karar Sayısı:1971/36

konuda Anayasa kuralları, ceza hukuku ilkeleri ve toplum yaşantısının zorunluluk ve yararlarının gerekleri ile bağlı kalarak, değerlendirme yetkisini kullanabilecektir.

Ceza sistemi açıklanırken, cezaların hesaplanması konusunu da ele almak zorunluğu vardır. Ceza hukukunda, aykırı eylemleri yasaklamanın en önde gelen aracı ceza tehdididir. Bu tehdidin, toplumun suç işlemesini önlemeğe muvaffak olmadığı kişiyi, en az yeniden suç işlemekten alıkoyacak ölçüde bulunması gerekir. İşte bu ölçünün belli edilip saptanması, genel olarak cezanın hesaplanmasını ifade eder.

Cezanın hesaplanması, biri kanun koyucuya ve ötekisi onu uygulayacak mahkemelere ait olmak üzere iki ayrı evreyi kapsar. Soyut olan birinci evrede, kanun koyucu önce, suçlara uygulanacak olan ceza ve emniyet tedbirlerinin miktar ve çeşitlerini genel ve soyut olarak kanunda belli eder. Bundan sonra yine kanun koyucu ceza kanun veya ceza hükümlerinde tanımlanıp öğeleri gösterilen her suç karşılığında, hangi çeşitten ve ne ölçülerde ceza verilebileceğini saptar, yani, ceza çeşit ve ölçülerini soyut ve özel biçimde gösterir. Böylece her suç için saptanan ceza kanununda gösterilen çeşitten olmak zorunlu bulunduğu gibi, yine kanunda gösterilen sınırlar içinde kalınması gerekir. Cezaların genel ve soyut veya özel ve soyut olarak belli edilip saptanmasında gözönünde tutulan ölçü, genel olarak bilimsel, yarara dayanan ve deneysel bir nitelik gösterir. Ancak, en başta suçun ağırlığının gözönünde tutulması gerekmektedir. Böylece, her suçun cezasının önceden belli olması ve bunun işlenen suçun ağırlığı ile orantılı bulunması esaslarına uygunluk sağlanmış olur. Yukarıda gösterilen evrede suçlunun kişiliği söz konusu değildir. Ancak, cezanın mahkemelerce uygulanması evresinde hâkim, yalnız suçun ağırlığını veya hafifliğini değil, suçu işleyen kişiliğini de gözönünde tutarak, kanunun o eylem için belli edip saptadığı cezayı buna uydurmak durumundadır. Hâkim bu uygulamayı yaparken, ceza hukukunun belli esaslarını ve bu arada özellikle kendi takdir yetkisinin nitelik ve sınırını, ceza çeşidinin seçilmesi, ölçüsünün saptanması ve cezanın, kanunî veya takdiri nedenlere dayanılarak artırılması veya indirilmesi gibi başlıca üç hususu gözönünde tutmak zorunluğundadır.

Suç karşılığında bir tehdit ve dolayısıyla tenkil aracı olarak cezanın çeşit ve ölçülerini önceden genel ve soyut veya özel ve soyut biçimde belli edip saptamak, Anayasanın 64. maddesiyle yasa koyucuya tanınmış bulunan yetkiler içinde olmakla beraber, bu yetkiler dahi, hiç kuşku yok ki, Anayasanın temel ilkeleri ve ceza hukukunun kuralları ile sınırlıdır.

Bu sınırlardan birincisi, Anayasanın 11. maddesinin "Temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir. Kanun, kamu yaran, genel ahlâk, kamu düzeni ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz." biçimindeki hükmüdür.

Ancak, toplum halinde yaşamının esas koşullarını hiçe sayarak toplumun huzurunu bozan ve bu arada başka kişilerin temel hak ve hürriyetlerini de çiğniyen, hukukî deyimle suç işleyen kişilerin cezalandırılması, yani, ceza tehdidi altında bulundurulması ve böylece ceza yaptırımları uygulanarak yeniden suç işlemelerine engel olunması, herhangi bir tartışmaya yer vermiyecek bir toplum gerçeğidir. Bu arada suçlunun, işlediği eylemin ağırlığı ile orantılı ve kişiliğine uydurulmuş bir ceza yaptırımına çarptırılması gereği de ortadadır. Bu nedenlerle, ceza konusunda Anayasanın, sözü geçen, 11. maddesi hükmüne dayanmağa genel hukuk kuralları ve hukuk mantığı bakımlarından bir olanak düşünülemez. Bu yönleri gözönünde tutan Anayasa koyucusu, sözü edilen konularını, temel hak ve ödevlere ayırdığı ikinci kısmının kişinin hakları ve ödevlerini gösteren İkinci Bölümünde ayrıca düzenlemek gereğini duymuştur. İşte bu gerek nedeni ile, esasen ceza hukuku alanında tarihsel ve uzun bir gelişme evresinden geçerek gittikçe oluşmuş ve bugün belli ve kesin bir nitelik kazanmış olan cezaların kanuniliği ve şahsiliği temel ilkeleri Anayasanın 33. maddesinde, gerek kişi ve gerek toplum yönünden birer güvence olarak yer almış bulunmaktadır. O

Esas Sayısı:1971/2
Karar Sayısı:1971/36

halde, ceza konusunda, gerek yasa koyucunun ve gerek mahkemelerin Anayasadaki bu güvenceleri gözönünde tutarak cezaları belli edip saptamaları olanağı vardır.

Ceza alanında kişi hürriyetleri yönünden gözönünde tutulması zorunlu temel ilkelerinden oluşan kişi ve toplum güvençleri Anayasanın 33. maddesinde yukarıda açıklanan amaçlarla açık bir biçimde gösterildiği gibi, temel hak ve hürriyetlerin en başında gelen yaşama, maddi ve manevî varlığını geliştirme ve kişi hürriyetlerini ayrıca 14. maddesinin birinci fıkrası hükmü ile yine güvence altına almış bulunan Anayasa koyucu, bu hak ve hürriyetlerle ilgili olarak aynı maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına koyduğu "Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz" ve "İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulmaz" biçimindeki genel ilkelerle, kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti terimleriyle ifade ettiği bu hakların da mutlak olmadığını ve ancak toplum yaşantısının zorunlu kıldığı hallerde kanunun, açıkça gösterilmek ve hâkim kararına dayanarak koşulları ile kayıtlanabileceğini belirtmiş ve bundan başka eziyet ve işkenceyi ve insan haysiyetiyle bağdaşamayacak ceza konulmasını da yasaklamış bulunmaktadır. Nitelikleriyle kapsamları açıklanan bu hükümlere göre, sözü geçen 33. ve 14. maddelerde sayılan yasaklar dışında kalan ceza yaptırımlarının, yasa koyucu tarafından genel ve soyut olarak belli edilip saptanan çeşit ve ölçülerinin Anayasaya aykırı bir yönleri bulunamayacağının kabulü doğal ve kaçınılmaz bir sonuçtur. Çünkü Anayasa, yukarıda gösterilen güvencelerle yetinerek, ceza alanında uygulanacak yaptırımların genel ve soyut olarak dahi çeşit ve ölçülerini belli edip saptamak gereğini duymamıştır.

Hiç kuşku yok ki, her ceza yaptırımı cezalandırılan kişiye bir acı getirir. Bu acı daha ziyade bir takım yoksunlukların sonucudur. Ceza yaptırımlarının konulmasında ve dolayısıyla uygulanmasında daima böyle bir erek kendini duyurur. Ancak, acının makul ve insanî bir sınırı aşmaması, eziyet ve işkence derece ve niteliğini almaması şarttır. Ceza yaptırımlarının çeşit ve ölçüleri toplumların uygarlık düzeylerine yakından bağlı olduğundan, bugün en ileri ülkelerde dahi henüz vazgeçilmesi uygun görülmeyen hürriyeti sınırlayıcı yaptırımlarda ve özellikle hapis cezasında hükümlünün en büyük yoksunluğu, irade ve hareket serbestliğini ceza süresince yitirmekte olmasıdır. Çünkü hükümlü, bu yaptırımın yerine getirilmesi sırasında, örneğin istediklerini yapamaz; dilediğini dilediği zaman yiyip içemez. Bütün bu yoksunluklar, cezanın tehdit ve dolayısıyla tenkil amaçlarını taşımasının doğal bir sonucudur.

Diğer yönden, ceza yaptırımlarının çeşit ve ölçüleri bakımından bir sınır olarak görülen, bunların insanın haysiyeti ile bağdaşır olması sorununa gelince; insan haysiyeti kavramı, insanın hangi durum ve koşullar arasında bulunursa bulunsun, sırf insan olmasının kendisine tanıtıp kazandırdığı değer, gerek öteki bireyler gerekse toplumca tanınmasını ve sayılmasını anlatır. Bu, öyle bir davranış ve tanıma çizgisidir ki, ondan aşağı düşülünce yapılan işlemler, insanı insan olmaktan çıkarmış demektir. Ancak, insan haysiyeti kavramını, toplumların, kendi görenek ve geleneklerine ve toplum yaşantısının kurallarına göre insanın, saygıya değer olabilmesi için onda bulunması zorunlu görülen kişisel niteliklerle karıştırmamak dahi gerekir. Çünkü insan haysiyeti kavramı insana sadece insan olması bakımından kazandırılmış ve dolayısıyla tanınmış toplumsal değerlerinden ibarettir. Bu açıklamaların dahi gösterdiği gibi, insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza yaptırımı konulması olanağı yoksa da, bu ilkenin hürriyeti sınırlayıcı ceza yaptırımlarının, suçun ağırlığı ile orantılı olarak belli edilip saptanması zorunluğu bakımından mutlak bir sınır teşkil edeceği düşünülemez. Çünkü, toplum yaşantısının belli bir evresinde toplumun huzurunu bozan ve bu nedenle suç sayılan eylemlerin önlenmesi ve suçluların tenkil edilmesi bakımlarından, ceza yaptırımlarının, makul ve insani sayılacak sınırları aşmamak kaydıyla, çeşitleriyle ölçülerinin değiştirilmesi veya çoğaltılması veyahut azaltılması zorunluğu doğabilir. Nitekim, yukarıdaki amaçlarla Türk Ceza Kanunu ile öteki kanunların ceza yaptırımlarını kapsıyan hükümlerinde çeşitli zamanlarda gerekli değişiklikler yapılmış bulunmaktadır.

Esas Sayısı:1971/2
Karar Sayısı:1971/36

Bundan başka, eldeki olayda olduğu gibi merciinden usulüne uygun olarak verilen bir müsaade sonunda, bir ateşli silâhın kanunda saptanan koşullar altında bulundurulması veya taşınması suç sayılmamış iken, kanunda sonradan yapılan bir değişiklik sonunda, ruhsatlı ateşli silâhın belli yerlerde taşınmasının veya bulundurulmasının suç sayılmasına ilişkin kanun hükmünün dahi Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemez. Çünkü Kanun Koyucu, ceza yaptırımını ile önlemek istediği eylemlerin öğelerini, yani suçluluk koşullarını genel ve soyut olarak belli edip saptanma yetkisine sahiptir. Her ceza yaptırımını, esasında kamu hukuk alanında yer alan ve amacı kamu düzenini kurmak veya korumak olan bir hukuk kuralından ibaret bulunduğundan, burada bu kuralın konulmasından sonra işlenecek eylemlerde kazanılmış bir haktan söz etmeye de olanak yoktur.

İtiraz konusu edilen ek maddeyi getiren 30/6/1970 günlü, 1308 sayılı Kanunla ilgili Millet Meclisi Adalet Komisyonu raporunda, teklif sahibi Milletvekilinin "Son günlerde öğrenciler tarafından yürütülen toplu hareketlerde ve aykırı fikirlere sahip öğrenci grupları arasında cereyan eden olaylarda, öğrencilerin ve öğrenci arasına giren bazı zararlı anarşik unsurların Devlet kanunlarına ve birbirlerine karşı ateşli silâhlan, patlayıcı, yakıcı, yaralayıcı, bereleyici, suç aletlerini ve maddelerini kullandıklarının görüldüğü, aynı zamanda, kanuna uygun veya kanuna aykırı grev ve lokavt olaylarında da gerek işçilerle işveren, gerek greve iştirak eden veya etmiyen işçiler veya bunlarla Devlet kuvvetleri arasında vukubulan çarpışmalarda aynı silâh ve aletlerin kullanılmasının mutad hale gelmiş bulunduğu, sportif faaliyetler arasında bilhassa muhtelif şehir takımları arasında yapılmakta olan futbol müsabakalarında maçtan evvel veya sonra halk gruplarının birbirleriyle veya Devlet kuvvetleriyle çatışma haline geldikleri ve bu arada yukarıda sayılan silâh ve diğer suç aletlerinin istimal edildiği" yolundaki gerekçeleri benimsendiği gibi, kanun tasarısının Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosunda görüşülmesi sırasında da aynı gerekçenin esas alındığı görüşülmüş ve böylece, bu kanunla getirilen ek 7. madde ile toplum yaşantısının huzurunu sağlamak ve bu suçlara cüret edecekleri tehdit ve edenleri de tenkil eylemek amacının güdüldüğü, kanunda yazılı suçların bir bölümünün doğrudan doğruya ve bir bölümünün de öğeleri değiştirilerek cezalarının artırıldığı ve bu arada ruhsat alınması halinde suç teşkil etmeyen bazılarına yeni öğeler eklenerek tekrar suç haline sokulduğu anlaşılmıştır. İşte Anayasa Mahkemesinin sınırlama kararı uyarınca inceleme konusu yapılmış bulunan "..... derneklerde ruhsatlı ateşli silâhlar taşımak" dan ibaret eylemin, yukarıdaki gerekçelerle Yasa Koyucu tarafından yasak eylemler arasına sokulmasının, yukarıda geniş bir biçimde açıklanan ilkelere aykırı bir yönü görülmemesi nedeniyle, Anayasanın 11. ve 33. maddeleri hükümlerine veya başka bir hükümüne aykırılığından söz edilemez.

İtiraz yoluna başvuran mahkemece, bir ceza yaptırımını kapsayan kanun hükmünün Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi sırasında, bu yaptırımla karşılanan eylemlerin, ceza yaptırımları yerine, sosyal veya ekonomik tedbirlere dayanan çalışmalarla önlenmesi olanağının bulunup bulunmadığı konusu incelenerek ve varılacak sonuca dayanılarak o kanun hükmünün Anayasa'ya uygun olup olmadığını bu ölçüye de vurmak yoluyla saptamak ve dolayısıyla iptal etmek olanağının bulunduğu ileri sürülmüş ise de, toplumda belli eylemlerin işlenmesine engel olmak veya hiç olmazsa artmasını önlemek için, bunların suç sayılıp sayılmaması ve suç sayıldıklarında hangi çeşit ve ölçülerdeki ceza yaptırımlarıyla karşılanmaları gerektiği konulan dahi, yukarıda gösterilen temel ilkelere, güvencelere ve Anayasadaki buyurucu veya yasaklayıcı kurallara aykırı düşmemek kaydıyla, yasa koyucunun takdirine bırakılmış bulunduğundan, o hükmün Anayasaya uygunluğunun denetimi sırasında böyle bir ölçüye dayanmağa yer yoktur. Toplum yaşantısında huzurun sağlanması amacıyla gerekli düzeni, sosyal ve ekonomik tedbirler alınmaksızın, soyut olarak sadece ceza yaptırımlarının artırılması sonunda suçların işlenmesine ve dolayısıyla artmasına engel olunamadığı yolunda sosyoloji ve kriminoloji araştırmalarına dayanan verilerin dahi Anayasa'ya uygunluk denetiminde bir ölçü olarak alınmasına, aynı gerekçelerle, olanak düşünülemez.

Esas Sayısı:1971/2
Karar Sayısı:1971/36

Ceza hukuku, karakteri itibariyle, eski, sosyal bakımdan toplumun kültür ve uygarlık düzeyi ve sosyal ve ekonomik yaşantısı koşullarıyla yakından ilgili, kuralları eşit, tek biçimde olup kamu hukuku alanında yer alan bir hukuk dalı bulunduğundan başka, ancak Devletçe konulabilir ve biçimlendirilebilir olması nedeniyle kuralları, bir bakıma-siyasi bir karakter de taşır. Yani, toplumun belli bir zamandaki tüm yaşantısının siyasi oluşumu, ceza hukuku kurallarına ya doğrudan doğruya veya dolayısıyla etkili olur ve onlara yansır. Bu etkileme ve yansıma Anayasa'da yer alan temel ceza kurallarına ve gerek bunlarla ve gerekse öteki hükümlerle konulan sınırlara ve genel hukuk kurallarına aykırı düşmemek kaydıyla, ceza hukuku alanında olağan bir durum sayılmak gerekir. O halde bir eylemi veya davranışı yeniden suç sayan bir ceza hükmünün, soyut olarak, ceza siyaseti veya cezanın siyasiliği yönlerinden Anayasaya uygunluk denetimine bağlı tutulabileceği gibi yersiz bir düşünceye varılamaz. Çünkü, ceza kuralları ile kapsadıkları ceza yaptırımları, toplumun belli bir zamandaki tüm yaşantısının çeşitli nedenlerle oluşturacağı zorunlukların doğurduğu gereksinimleri karşılamak üzere, ancak Devletçe, gerek toplumun ve gerekse onu oluşturan bireylerin yaşantılarının düzen ve güvenlerini sağlamak amaçlarıyla konulabilmektedir.

Özetlenecek olursa; Yasa Koyucu, yukarıda açıklanan kayıtların belli ettiği sınırlar içinde kalmak şartıyla belli bir eylem ve davranışı soyut ve genel olarak suç sayarak, onu ceza yaptırımı ile önlemek isteyebileceği gibi, önce suçluluktan çıkardığı bir eylemi, yeniden suçluluk haline sokmak veyahut ceza yaptırımlarını, çeşit ve ölçüleri bakımından, soyut ve genel olarak artırmak veya azaltmak yetkisine sahiptir. Bu nedenlerle, yerinde görülmeyen itirazın reddine karar verilmelidir.

SONUÇ:

Sınırlama karan çerçevesi içinde 6136 sayılı Kanuna 1308 sayılı Kanununun 7. maddesiyle eklenen maddenin 2 sayılı bendinin koyduğu "derneklerde ruhsatlı ateşli silâh taşıma" yasağına ilişkin hükmün Anayasaya aykırı olmadığına ve itirazın reddine 6/4/1971 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye	Üye
Hakkı Ketenoglu	Avni Givda	Celâlettin Kuralmen	Fazıl Uluocak
Üye	Üye	Üye	Üye
Sait Koçak	Muhittin Taylan	İhsan Ecemiş	Recai Seçkin
Üye	Üye	Üye	Üye
Ahmet Akar	Halit ZARBUN	Kani Vrana	Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 17. maddesi uyarınca 7/1/1971 gününde yapılmış bulunan ilk incelemede, dosya içindeki kağıtlar arasında, sanığın Anayasaya aykırılık ileri sürmesine karşılık Cumhuriyet Savcısının düşüncesinin alınıp alınmadığını gösteren bir kayda veya belgeye rastlanmaması nedeniyle, böyle bir düşüncenin alınmamış olduğu kanısına varılmakla, çoğunluk bu noksanın tamamlanmasını uygun görmüş bulunmaktadır.

Her ne kadar Cumhuriyet Savcısı duruşmasına çıktığı bir ceza dâvasında makamı yönünden taraf durumunda ve kendisinden düşünce alınması gerekir ise de, itiraz yoluna başvuran mahkemece. Anayasaya aykırılık isteğinin ciddiliği kanısına varılmış ve bundan başka, esasen mahkemenin kendiliğinden dahi itiraz yoluna gitme yetkisine sahip bulunması karşısında, söz konusu noksanlık, esas yönünden inceleme yapılmasına engel sayılamıyacağından, çoğunluğun, bu noksanın tamamlaması amacı ile dosyanın geri çevrilmesine ilişkin 7/1/1971 günlü kararına karşıyım.

Üye
Kâni Vrana

KARŞIOY YAZISI

Anayasa'nın 151. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22/4/1962 gün ve 44 sayılı Kanunun 27. maddeleri hükümlerine göre, bir dâvaya bakmakta olan mahkeme, o dâva sebebiyle uygulanacak kanun hükümlerini;

a) Kendiliğinden Anayasa'ya aykırı görmesi veya

b) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varması takdirinde itiraz yoluna başvurarak işi Anayasa Mahkemesine getirmek yetkisine sahiptir.

Olayda sanık Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunmuş ve mahkeme C. Savcılığının düşüncesini almaksızın aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına vararak evrakı Anayasa Mahkemesine göndermiştir.

Çoğunluk, duruşmalarına katıldığı ceza dâvalarında Cumhuriyet Savcısının taraf durumunda olduğunu, bu bakımdan sanık tarafından öne sürülen Anayasa'ya aykırılık itirazı üzerine kendisinden düşünce alınmasına kanunî gerek bulunduğu belirterek bu durum 22/4/1962 gün ve 44

Esas Sayısı:1971/2
Karar Sayısı:1971/36

sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunun 27. maddesine aykırı bularak bu eksikliğin tamamlanmasına karar vermiştir.

Cumhuriyet Savcıları, ceza mahkemesinde görülen dâvaların tarafları değil, o mahkemenin kuruluşunda yer alan ve adli görev ifa eden organlardır. Ceza dâvalarında Cumhuriyet Savcılarının temsil ettiği sosyal yarar sanığın hüküm giymesinde değildir; bu yarar, doğru, adil ve hukuka uygun karar olmasındadır. Bu husus bile Cumhuriyet Savcısının taraf sayılamıyacağını başlıbaşına ortaya koymaya yeterlidir. Cumhuriyet Savcılarının duruşmalarına katıldığı ceza dâvalarında Anayasa'ya aykırılık itirazında bulunabilip bulunamayacaklarına gelince, bu yetkinin, taraf olduğu için değil, Anayasa'nın 151. maddesinin ereği ve temsil ettikleri sosyal yarar açısından Cumhuriyet Savcılarına öncelikle tanınmış olduğunu kabul etmek gerekir. Filhakika ceza hâkimlerinin ceza yargılamaları usulü Kanunu hükümleri gereğince bir karar alırken Cumhuriyet Savcısının düşüncesini tesbit etmesi kanuni vazifesinden ise de. Anayasa Mahkemesi, temyiz mercii durumunda bulunmadığından bu hususun yerine getirilip getirilmediğini bizatihi inceleyemez ve araştıramaz. Diğer yönden Cumhuriyet Savcıları ceza dâvasında taraf olmadığından, mahkemenin, Anayasaya aykırılık konusunda kendisinden düşünce almamış bulunması 44 sayılı Yasanın 27. maddesine aykırı ve Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasını önleyen bir noksanlık da teşkil etmez.

Belirtilen bu hususları 44 sayılı Kanunun 27. maddesine aykırı bir noksanlık gören çoğunluk görüşüne, işin esasının incelenmesi gerekeceği kanaatiyle karşıyız.

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu